

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Lokal utvecklingsstrategi 2023-2027

Leader Nordvästra Skaraborg

Sammanfattning

Leader Nordvästra Skaraborg arbetar med lokalt ledd utveckling genom Leadermetoden i kommunerna Essunga, Grästorp, Gullspång, Götene, Karlsborg, Lidköping, Mariestad, Skara, Töreboda och Vara.

Föreningens styrelse ansvarar för att genomföra strategin och se till att målen uppnås. Strategin används i styrelsens arbete med prioritering av ansökningar och ger möjlighet att bevilja stöd åt nytänkande och modiga projekt. Dessutom ger strategins insatser bränsle åt lokala eldsjälar att få stöd för sitt engagemang, vilket är en förutsättning för lokalt förankrad utveckling.

Strategin bygger på lokala behov. Det skapar goda grunder för Leader Nordvästra Skaraborg att stödja lokala innovatörer på deras villkor, utifrån lokala resursflöden och naturresurser.

Strategin består av mål, insatsområden och resultatindikatorer som bildar vägen framåt för Leader Nordvästra Skaraborg under åren 2023–2027.

Vision

Leader Nordvästra Skaraborg: Där människor möts, drömmar tar plats och idéer blir verklighet. Med mod, stolthet och omtanke krokar vi arm mot en bättre morgondag.

Modet möjliggör för eldsjälar att vara kreativa, testa nytt och samverka med andra. Mattradition, företagarganda, föreningsliv, natur och kulturarv är byggstenar som vi är **stolta** över. Med **omtanke** om miljön och människorna runtomkring kan livskraftiga verksamheter och företag växa och gro.

Mål

Smarta landsbygder

Vi vill bidra till aktiva lokalsamhällen genom att möjliggöra för människor att hitta lösningar på gemensamma utmaningar. Vi vill bidra till att fler samarbetsplattformar skapas på lokal nivå.

Drivet företagande

Vi vill stärka företagsamheten utifrån områdets kultur- och naturresurser. Vi vill stötta initiativ som skapar ekonomisk utveckling och tillväxt, där hänsyn tas till lokal natur och kultur.

Cirkulära flöden

Vi vill möjliggöra för människor att testa hållbara metoder med omtanke för kommande generationer. Landsbygden är en resurs för grön omställning. Vi vill att Leader Nordvästra Skaraborg ska vara platsen där cirkulära modeller testas och sprids.

Summary

Leader Nordvästra Skaraborg works with locally led development through the Leader method in the municipalities of Essunga, Grästorp, Gullspång, Götene, Karlsborg, Lidköping, Mariestad, Skara, Töreboda and Vara.

This strategy contributes to the development of the local countryside through the Leader method. The committee is responsible for implementing the strategy and ensuring that the objectives are met.

The strategy gives the board the opportunity to grant support for innovative and courageous projects. In addition, the efforts based on the strategy provide fuel for local enthusiasts to receive support for their commitment, which is a prerequisite for local development and innovation.

The strategy is entirely based on local needs. It creates good foundations for Leader Nordvästra Skaraborg to support local innovators and entrepreneurs on their terms, based on local resource flows and natural resources.

The strategy consists of objectives, focus areas and performance indicators that together form the way forward for Leader Nordvästra Skaraborg during the years 2023–2027.

Vision

Leader Northwest Skaraborg: Where people meet, dreams take place and ideas become reality. With courage, pride and care, we come together for a better tomorrow.

Courage enables enthusiasts to be creative, try new things and collaborate with others. Food tradition, entrepreneurship and nature and cultural heritage are building blocks that we are **proud** of. With **care** for the environment and the people, vibrant businesses can grow and flourish.

Objectives

Smart villages

We want to contribute to active local communities by enabling people to find solutions to common challenges. We want to contribute to further collaboration platforms being created locally.

Sustainable businesses

We want to strengthen entrepreneurship based on the area's cultural and natural resources. We support initiatives that create economic development and growth, where local nature and culture are taken into account.

Circular development

We want to enable people to try out sustainable methods with care for future generations. Leader Nordvästra Skaraborg is to be the place where circular development models are tested.

Innehåll

Sammanfattning.....	2
Summary.....	3
Innehåll.....	4
1. Landsbygdsutveckling genom Leader.....	5
2. Strategins framtagning.....	5
3. Utvecklingsområdet.....	8
3.1 Tabell med statistik.....	8
3.2 Områdesbeskrivning.....	8
3.3 Behov och utvecklingsmöjligheter.....	13
4. Mål, insatsområden och indikatorer.....	15
4.1 Vision.....	15
4.2 Mål.....	16
2. DRIVET FÖRETAGANDE.....	18
3. CIRKULÄRA FLÖDEN.....	19
4.3 Insatsområden.....	20
1. LOKAL SAMVERKAN.....	21
2. LIVSKRAFTIGA FÖRETAG OCH INNOVATÖRER.....	21
3. HÅLLBARA LÖSNINGAR.....	21
4. SAMARBETE KRING SJÖARNA.....	22
4:4 Indikatorer och målvärden.....	23
Nationella indikatorer.....	27
5. Genomförande.....	31
5.1 Kommunikation.....	31
5.2 Urvalsprocess.....	32
5.3 Samverkan med andra aktörer med utvecklingsansvar.....	32
5.4 Effekter.....	34
5.5 Hur främjar strategin innovation?.....	35
5.6 Övergripande principer.....	36
6. Organisation.....	39
6.1 Partnerskapet och föreningen.....	39
6.2 Föreningens styrelse.....	39
6.3 Drift – den operativa verksamheten.....	41
7. Uppföljning och utvärdering.....	43

1. Landsbygdsutveckling genom Leader

Denna strategi bidrar till utveckling av den lokala landsbygden genom Leadermetoden. Lokalsamhället har varit delaktiga i framtagandet och strategin genomförs i samverkan mellan privata, ideella och offentliga aktörer. Leader är ett verktyg för landsbygdsutveckling inom EU och Sverige, därmed bidrar strategin även till den regionala och nationella landsbygdsutvecklingen.

Strategin utgår ifrån det lokala perspektivet där analys av områdets utvecklingsbehov och möjligheter samt samordning med andra handlingsplaner och utvecklingsstrategier i området ligger till grund för strategins mål och insatsområden. Eftersom Leader finansieras av stöd från EU genom Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling är målen i strategin också utformade att rymmas inom målen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

Urvalskriterier och processer för projekturval är utformade att stödja strategins mål och insatsområden. På så sätt bidrar alla projekt som prioriteras genom denna strategi både till den lokala utvecklingen av området och till målen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

2. Strategins framtagning

Strategin bygger på en behovsanalys som utgår ifrån djupintervjuer med personer inom offentlig, privat och ideell sektor, öppna workshops, enkäter och erfarenheter från tidigare projektägare, styrelsen och kansliet. Fokusgrupper har använts som metod för att skapa en fördjupad dialog mellan personer från olika samhällssektorer, av olika kön och ålder och kulturell bakgrund.

Organisationer från partnerskapet har diskuterat hur de kan samarbeta med Leader Nordvästra Skaraborg för att uppnå strategins vision.

En ansvarig skrivargrupp har valts ut av styrelsen utifrån kriterierna; *geografisk spridning, representation från offentlig, privat och ideell sektor samt erfarenhet av strategiskt utvecklingsarbete på olika nivåer*. Skrivargruppen har bearbetat det samlade materialet och formulerat strategins insatsområden, mål och vision utifrån identifierade behov.

Strategin har gått på remiss till kommuner och övriga aktörer som varit delaktiga i strategiprocessen och därefter reviderats i enlighet med de svar som kommit in.

Erfarenheter från tidigare programperiod 2014-2020

Verksamheten har styrts av en tematisk strategi med mål inom *Besöksnäring, Biobaserad ekonomi och Kreativa näringar och entreprenörskap*.

På många sätt har strategin fungerat väl. När det gäller insatsområdet *Stärka lokalsamhället* har behovet av projektmedel varit stort, varför de platsutvecklande initiativen fortsatt prioriteras genom målområdet *Smarta landsbygder*.

Vi upplever att insatsområdena för en *Biobaserad ekonomi* delvis har legat före sin tid. Få ansökningar har handlat om att byta ut fossila material mot lokala biobaserade produkter och tjänster, eftersom initiativ med potential att göra detta inte nödvändigtvis har passat in i ramen för Leaderstöd. Många ansökningar har varit i ett inledande skede där det har varit svårt för sökande att precisera sin projektplan och budget. Flera initiativ har saknat samarbete mellan ideell, privat och offentlig sektor och har inte byggt på ideella resurser. Stödbeloppet för projektstöd för företag på 200 000 kronor har varit för lågt för att stötta projekt som kan leda till en tydlig systemförändring. Däremot har styrelsen beviljat flera projekt inom målet under slutet av programperioden. Det gör att vi ser att Leader Nordvästra Skaraborg har en fortsatt viktig roll att spela för den lokala gröna omställningen. Därför är det cirkulära och biobaserade ett av våra tre målområden för den lokala utvecklingsstrategin 2023–2027.

Leaderföreningens styrelse har även sett att företagare inom *lokal handel, besöksnäring, kreativa och kulturella näringar, livsmedelsproducenter* och *lokala mathantverkare* bidrar till att skapa ett attraktivt lokalsamhälle men har svårt att få lönsamhet i sin verksamhet. Därför är det målgrupper vi prioriterar när det gäller målområdet *Drivet företagande*.

Erfarenheter från projekt drivna av Leaderföreningen

Under den tidigare programperioden har styrelsen drivit egna projekt inom temaområdena *Natur och outdoor-turism, Kulturella och kreativa näringar, Gröna producenter* och *Lokala miljölösningar*. Projekten vänder sig till personer som ofta upplever en ensamhet i sitt engagemang eller företagande. Insatserna har därför byggt på kunskapshöjande insatser och att skapa nätverk. Flera av projekten som är drivna av Leaderföreningen har kombinerats med *paraphyprojekt* där deltagaren kan växla upp nyttan av insatserna i sina egna verksamheter. Detta arbetssätt kommer föreningen arbeta vidare med under programperioden 2023–2027.

Erfarenheter av arbete med social-, regional- och havs- och fiskerifonden

Stödet inom socialfonden har riktat sig till målgrupper som annars varit svåra för organisationen att nå, exempelvis utrikesfödda kvinnor och unga som befinner sig utanför arbetsmarknaden. Vi vill fortsätta att nå dessa målgrupper genom riktade kommunikationsinsatser och genom att organisationer som har kontakt med målgruppen ingår i vårt partnerskap.

Erfarenheterna från regionalfonden tar vi med oss genom målområdena *Drivet företagande* och *Smarta landsbygder*, som uppmuntrar till näringslivsutveckling och samarbete mellan stad och land.

Insatsområdet *Samarbete kring sjöarna* tar vara på erfarenheter från tidigare Leader Vättern och Fiskeområde Väneren.

Samordning med andra strategier

Strategin utgår från en vision om att stärka människors förmåga att bidra till en gemensam hållbar utveckling genom målen om en *Smart, Driven och Cirkulär* landsbygd. Det bidrar till att på lokal nivå genomföra den europeiska gröna givens som är en viktig del av kommissionens strategi för att arbeta mot FN:s Agenda 2030. På så sätt nås landsbygdsfondens mål kring att främja *sysselsättning, tillväxt, social delaktighet och lokal utveckling i landsbygdsområden*, inbegripet *bioekonomin* och *hållbart skogsbruk*.

Ett robust lokalsamhälle kan hantera komplexa samhällsutmaningar och här spelar Leadermetoden en viktig roll. Genom att offentlig, privat och ideell sektor hittar lösningar tillsammans skapas en tillit mellan invånare och det demokratiska systemet. Det bidrar även till EU:s övergripande principer kring *likabehandling* och *icke-diskriminering* och till ett lokalsamhälle som är *jämställt mellan kvinnor och män*.

Strategin är ett lokalt redskap för att genomföra Västra Götalands vision ”*Tillsammans gör vi Västra Götaland till ett föredöme för omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle*”. Vi kommer att ha ett nära samarbete med Unesco Biosfärområde Vänerskärgården med Kinnekulle, som har utsetts av Unesco som ett modellområde för hållbar utveckling. Organisationen omfattar kommunerna Lidköping, Götene och Mariestad och vi kommer arbeta för att sprida metoder till övriga Leaderområdet. Vi samordnar oss även med lokala organisationer som med sina verktyg arbetar mot liknande mål, såsom Skaraborgs kommunalförbund, Coompanion och Visit Skaraborg.

3. Utvecklingsområdet

3.1 Tabell med statistik

Ämnesområde	Variabel	Värde	
Områdets storlek	Antal invånare	123 715 st	
	Storlek i km ²	7 076 km ²	
	Invånare per km ²	17 st	
Befolkningsstruktur	Andel av befolkningen som är utrikes född	12 %	
	Andel av befolkningen i intervallerna (%):	Kvinnor	Män
	<i>0-15 år</i>	9 %	9 %
	<i>16-24 år</i>	4 %	5 %
	<i>25-44 år</i>	10 %	11 %
	<i>45-64 år</i>	13 %	13 %
	<i>65- år</i>	13 %	12 %

3.2 Områdesbeskrivning

Nordvästra Skaraborg består av många små och mellanstora orter som ligger relativt nära varandra. Kommunerna har alla sin särprägel, men det finns en medvetenhet om områdets attraktivitet som helhet. Området kännetecknas av en mångfald av industri- och näringsproduktion, jord- och skogsbruk. Här finns rika natur- och kulturtillgångar och platser där man kan ana historiens vingslag. Nordvästra Skaraborg har varit bebott sedan många tusen år.

Området är både ”blått” och ”grönt”. Det blåa kännetecknas av fiskeri- och besöksnäring med inriktning mot båtliv, vatten, bad och yrkes och fritidsfiske. Det gröna kännetecknas av naturupplevelser, jordbruk, skogsbruk och livsmedelsindustrin med dess kulturhistoria.

Området ligger strategiskt med pendlingsavstånd till flera större orter. Befolkningen bor i tätorter och på landsbygden, många är beroende av bil för tillgång till grundläggande service.

Leaderområdet omfattar kommunerna Vara, Skara, Grästorp, Lidköping, Götene, Mariestad, Töreboda, Gullspång och Karlsborg, samt angränsande delar av Vänern och Vättern.

Lokalsamhället

Det finns många boendialternativ i Nordvästra Skaraborg, från moderna stadslägenheter i centrum till charmiga hus på landsbygden. I kommunerna i Lidköping, Skara och Mariestad bor majoriteten av invånarna i centralorten. I övriga kommuner bor majoriteten utanför centralorten. Flera av kommunerna lever med minskande och åldrande befolkning.

De korta avstånden mellan centralorterna gör det lätt att ta sig till jobb och skola, ofta krävs bil vilket begränsar tillgängligheten för vissa grupper. Kollektivtrafiken är begränsad till tätorterna, på landsbygden finns bara ett fåtal turer under vardagarna. Kinnekullebanan stannar på flera orter i området och skapar möjlighet till både pendling och besöksnäring. Töreboda är den enda ort i området som har hållplats på Västra Stambanan och här finns goda möjligheter att pendla inom och utom Skaraborg med tåg. Tåget är en förutsättning för ett hållbart resande nu och i framtiden.

Under de senaste åren har fler valt att bosätta sig på landsbygden, inte minst eftersom det numera är möjligt att arbeta på distans tack vare ett välutbyggt fibernät. Mindre orter erbjuder i vissa fall

låg nivå på lokal service, vilket är en framtidsutmaning. Positivt är att det finns goda förutsättningar för en stark bygemenskap och känsla av delaktighet och att kunna styra och påverka sin vardag. På mindre orter kan generationsklyftor överbryggas, vilket också minskar risken för upplevd ensamhet. Dock minskar antalet naturliga mötesplatser i mindre samhällen då verksamheter stängs ner och mötesplatser såsom bygdegårdar och festplatser inte nyttjas på samma sätt som tidigare.

Arbetsmarknad och näringsliv

En stor andel av invånarna i Skaraborg pendlar till jobb i Skövde, Göteborg och Trollhättan. De flesta är verksamma inom service- och tjänsteyrken. I Gullspång, Götene, Töreboda och Vara är en stor andel anställda inom tillverkningsindustrin. Trots att stora delar av Skaraborg består av jordbrukslandskap upptar areella näringar en mindre del av den totala sysselsättningen. Dock utmärker sig Götene, Skara och Vara när det gäller arbetstillfällen inom de areella näringarna. Området är även ett av de mest hästtäta i landet.

Besöksnäringen kretsar kring en mängd besöksmål inom natur och kultur, historia och upplevelser. Här finns många olika boendelösningar, restauranger och caféer. Tillsammans med den kvalitativa, lokalproducerade maten lockar det turister och besökare till området. Matturismen växer och behandlas i en mängd projekt och regionala samarbeten. Några av de populäraste besöksmålen är Skara Sommarland, Läckö slott, Spiken, Rörstrand, Kinnekulle, Skara domkyrka, Varnhems klosterkyrka med Katagård, Göta kanal, Karlsborg fästning, Vara konserthus, Axevalla Travbana, Hova riddarvecka och Nossebro marknad.

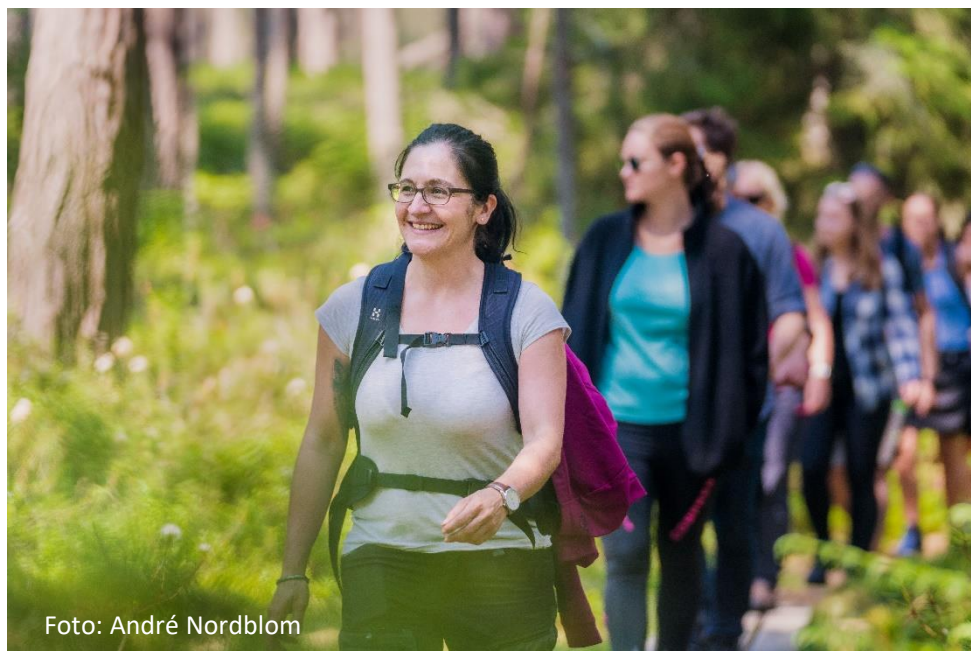

Foto: André Nordblom

Kultur och idrottsliv

Kulturaktörer är verksamma inom såväl ideell som privat och offentlig sektor. En av de större aktörerna är Vara konserthus med nationella och internationella inslag. I flera orter finns arenor som möjliggör för större publika evenemang. Ett flertal evenemang anordnas varje år, där föreningar, kommuner och företag samarbetar. Exempelvis Nossebro Marknad, Ljusfestivalen i Grästorp och Törebodafestivalen.

I samtliga kommuner finns ett lokalt utbud av teater och musik, både stora och små arrangemang anordnas. Folkets hus och bygdegårdar, liksom de kommunala biblioteken och kulturhusen, erbjuder en arena för lokala aktörer. Lokala riksteaterföreningar och föreningsdrivna biografier finns på flera av områdets orter. De tio studieförbunden och den ideella sektorn är aktiva när det kommer till kulturverksamhet. Ett exempel på en ideell aktör är SMOFA, Skaraborgs Musikal- och Filmakademi, en scen för musik och teater på Forsviks Bruk i Karlsborg.

Det finns ett levande idrottsliv i Skaraborg med cirka 112 000 medlemmar fördelat på 560 föreningar, där verksamheten drivs av cirka 12 000 ideellt arbetande ledare.

Utbildning

I leaderområdet finns gymnasium i Lidköping, Mariestad, Töreboda, Götene, Skara och Vara. I Skara kommun ligger Sveriges Lantbruksuniversitet med forskar- och uppdragsverksamhet inom de gröna näringarna samt Biologiska Yrkeshögskolan. Här bedrivs även naturbruksskola på Uddetorp och vid Axevalla travbana. Utbildningar inom de gröna finns också på Sötåsen i Töreboda. I Mariestad finns Göteborgs Universitet med forskning och utbildning inom trädgårdsdesign och byggnadsvård. Där finns även högskoleplattformen DaCapo Mariestad med möjlighet att läsa läroprogram och andra distansutbildningar. Övriga utbildningar som lockar elever från hela landet är teaterutbildningen på Skara skolscen, musikgymnasiet Vara Academy of Music and Business och Formakademin i Lidköping. Det finns även två folkhögskolor samt ett rikt utbud av folkbildningsverksamhet genom studieförbund.

Samverkan över gränser

Kommunerna i Leader Nordvästra Skaraborg är vana att samverka i frågor som rör offentlig och privat sektor. Exempelvis finns samarbeten inom miljötillsyn, räddningstjänst, näringsliv och turism, både inom V6-samarbetet (Essunga, Vara, Skara, Grästorp, Lidköping och Götene) och MTG-samarbetet (Mariestad, Töreboda, Gullspång). Det finns en politisk vilja att samverka inom fler temaområden. Även näringslivet och civilsamhället ingår i gränsöverskridande samarbeten, över kommun- och länsgränser och på transnationell nivå. Ett exempel är Visit Skaraborg där femton kommuner i Skaraborg samarbetar kring besöksnäring.

Hållbar utveckling

En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.

I Leader Nordvästra Skaraborg lever man nära de tre aspekterna av hållbar utveckling. De ekologiska, ekonomiska och sociala aspekterna är alla lika viktiga för att området ska kunna utvecklas. Det är genom denna balans som hållbarhet kan uppnås och berika området i stället för att tära på det.

Dessa tre dimensioner uppmärksammas av Unesco Biosfärområde Vänerskärsgården med Kinnekulle, som har utsetts av Unesco som ett modellområde för hållbar samhällsutveckling, där Götene, Lidköping och Mariestad ingår. Fokus ligger även på social hållbarhet, exempelvis är Lidköping certifierat av WHO som en säker och trygg kommun. Flera kommuner är engagerade i socioekonomiska projekt för barn och unga. Dessutom finns initiativ kring ekonomisk hållbarhet där bland annat Sparkbanksstiftelsen genom Sparbanken Skaraborg är en aktiv part i många utvecklingsprojekt. Det pågår utvecklingsprojekt kring hållbar besöksnäring och resande i flera av områdets orter, för att utveckla mobilitet och hållbart nyttjande av naturområden. I Västra Götaland driver regionen och länsstyrelsen den gemensamma kraftsamlingen *Klimat 2030* som syftar till att stärka den lokala hållbarheten utifrån de globala målen och där ingår flera kommuner, organisationer, företag och föreningar i området.

Våra sjöar som resurs

Strandlinjen mot Sveriges största insjöar, Vänern och Vättern, är en stor tillgång när det gäller tillgången till dricksvatten, förutsättningar för fiskenäringen och sjötransport. På grund av problem med föryngring i yrkeskåren livnar sig allt färre på fiske. Ändå är yrkesfisket en viktig del av sjöarna sett till dess historia och kultur, och som kunskapskälla för ekologi och fiskbestånd. Båda sjöarna försörjer ett stort antal människor med dricksvatten.

I både Vänern och Vättern, i de mindre sjöarna, samt utmed Göta kanal finns ett flertal gästhamnar och det finns många stränder för boende och besökare att nyttja året runt. Det finns goda förutsättningar för upplevelsebaserad naturturism såsom kajaking, bad, campingliv och sportfiske, men det innebär också ett hot mot ekosystemen när besöks- och fisketrycket ökar.

Foto: Jesper Anhede

3.3 Behov och utvecklingsmöjligheter

SWOT-analyser har genomförts i olika grupper med ideellt engagerade personer och organisationer, företagare, representanter för kommuner och kommunalförbund, medlemmar i styrelsen samt innovativa eldsjälar. Därefter har en sammanfattning gjorts av analyserna, som ger en tydlig bild över vilka områden som behöver utvecklas i Nordvästra Skaraborg (se bilaga 2). I analyserna återfinns områden som lyfts vid flera tillfällen såsom infrastrukturfrågor och större samhällsfrågor. Dessa är områden där vi anser att andra aktörer kan åstadkomma större effekter. Däremot kan områdena påverkas och beröras genom samarbeten mellan aktörer och myndigheter för att hjälpa gräsrotter vidare med sina idéer.

Nedan har vi lyft fram de behov som vi anser att Leadermetoden bäst kan tillgodose. Tre större teman framkommer i SWOT-analysen. Varje tema har legat till grund för vidare diskussion i fokusgrupper där experter och sakkunniga utrett behoven och utvecklingsmöjligheterna inom respektive område.

Leva och bo

Nya grupper söker sig till ett liv på landsbygden och dessa grupper behöver integreras i lokalsamhället. Det pågår ett skifte i hur människor väljer att engagera sig ideellt, en förändring betyder nya möjligheter för olika grupper att mötas, fysiskt och digitalt. Traditionella mötesplatser på landsbygden har försvunnit eller används inte som tidigare. Det har lämnat ett behov av nya platser att mötas på, vilket vi också ser som en förutsättning för att Leadermetoden ska fortsätta leva och nya samarbeten skapas.

Våra analyser pekar på stora utmaningar när det gäller möjligheten att leva hållbart på landsbygden. Flera av problemen är nationella eller regionala och där ser vi att Leader kan vara en brygga mellan gräsrotter och organisationer för att skapa hållbara lösningar som är lokalt förankrade. I många fall finns en stark vilja hos människor att leva mer hållbart och att skapa cirkulära lösningar lokalt. Leaderarbetet skulle kunna spela en viktig roll när det gäller att göra cirkulära lösningar möjliga, där byar och mindre orter kan få en hög servicegrad genom starka lokala samarbeten utan stor miljöpåverkan. För att skapa en hållbar landsbygd är det också viktigt att barn och unga känner förankring i sin bygd och att det finns möjlighet att utvecklas kreativt. Det kräver kunskap och platser där unga uppmuntras att skapa och utforska.

Sammantaget finns ett behov av och en vilja att hitta mötesplatser där människor träffas och hittar smarta, hållbara lösningar på lokala utmaningar. Här är delaktighet och engagemang de viktigaste nyckelorden – alla ska vara välkomna att medskap sin bygd.

Innovation och entreprenörskap

I vårt område finns en stor andel små och stora företag. Entreprenörsandan är något man på flera orter lyfter som en styrka. Men i en värld där utvecklingen går snabbt krävs anpassningsförmåga och möjligheter att hitta lösningar på problem och utmaningar. För det behövs ett företagsklimat som stöttar modiga entreprenörer – Leader och styrelsen behöver våga tro på eldsjälar och

innovatörer. Idag saknas möjlighet till investeringar för oprövade idéer. Här kan Leader bli en viktig aktör för att skapa band mellan olika organisationer och modeller för en driven företagsutveckling och finansiering.

Flera branscher uttrycker att de önskar fler kreativa mötesplatser och närhet till andra aktörer att utbyta kunskap och resurser med. På frammarsch i vårt område är bland annat besöksnäring, livsmedelsproduktion och kreativa näringar. I flera avseenden delar de här branscherna utmaningar och förutsättningar och kan ha stor behållning av ett större kunskaps- och erfarenhetsutbyte. Dessutom skapar en lokal, kreativ anda en känsla hos barn och unga av att de kan vara medskapare och att ett liv på landsbygden är möjligt.

Sammantaget finns det stora möjligheter i att främja en driven företagarkultur som bygger på områdets rika naturresurser och historiska och kulturella bakgrund. Det finns en mängd engagerade eldsjälur och innovatörer som är områdets störta tillgång. Gemensamt för alla branscher är behovet av mötesplatser, lärande och miljöhänsyn för att skapa levande platser med cirkulära lösningar för en hållbar framtid.

Foto: Daniel Werjefelt

Livsmedelsförsörjning, energi och naturresurser

Lantbruket, storskaligt och småskaligt, är en stor sektor i Leader Nordvästra Skaraborg. Det är en viktig del av näringslivet och har en stor påverkan på miljö och natur. Även möjligheten till fiske sätter sin prägel på det lokala näringslivet. Vi ser ett växande intresse för lokalt producerad mat samtidigt som medvetenheten om miljö- och klimatfrågor sprider sig till allt fler. Vårt geografiska område erbjuder goda förutsättningar i form av rika naturresurser, kulturhistoria och en kunskapsbank hos en äldre generation. Dock står vi inför utmaningar i form av generationsskifte, klimatförändringar och ny teknik och nya metoder som kräver annan kompetens.

Vi ser att Leader Nordvästra Skaraborg med hjälp av Leadermetoden kan främja kunskapsinsatser och bryggor över generationer och kulturer. Erfarenhet och kunskap om lokala förutsättningar kan tas tillvara för att skapa framtidens hållbara, cirkulära lösningar. Nya grupper av människor söker ett liv på landsbygden, ofta med starkt engagemang och framtidstro men liten förankring i lokalsamhället. Vi ser att dessa är en stor resurs i arbetet med att skapa generations- och kulturöverskridande samhällen där nya idéer skapas med grund i historisk kunskap och erfarenhet. Genom att skapa stolthet för det lokala stärks barn och unga i sin identitet och kan lockas att fortsätta utveckla lösningar inom livsmedel, energi och miljö.

Sammanfattning/trender

Skrivargruppen har utifrån materialet från fokusgrupperna identifierat en trend som pekar på en större medvetenhet om miljö, hälsa och klimatförändringar. Vi spår en ökad efterfrågan på lokalproducerade livsmedel och svenska gröna proteiner, genuina upplevelser på hemmaplan samt ett naturnära och uppkopplat liv på landet, i ett meningsfullt sammanhang.

De trender och strömningar som vi har sett lokalt återfinns även på nationell och globala nivå. Exempelvis i Tillväxtverkets framtidsspaning inom besöksnäring där klimatförändringar, ett demografiskt skifte och tekniska genombrott skapar nya förutsättningar.

I en rapport från Kairos Future ser vi liknande strömningar. Här nämns behovet av medvetenhet kring lokal produktion, gröna näringar och hållbarhet ur flera perspektiv. Kompetensförsörjning blir avgörande för utvecklingen på en plats. Samverkan mellan offentlig, privat och idéburen sektor kräver nya former där parterna gemensamt hittar lösningar på samhällsutmaningar.

4. Mål, insatsområden och indikatorer

4.1 Vision

Leader Nordvästra Skaraborgs verksamhetsidé är att stötta lokala eldsjälar och entreprenörer som tar initiativ som leder till nya möten, kunskaper och samarbeten. Genom att ta tillvara människors potential är vi med och skapar affärsmöjligheter, livs kvalitet och samhällsnytta för vårt område. Leader Nordvästra Skaraborgs vision sammanfattar vår väg framåt och de områden som vi identifierat som viktigast för vårt områdes framtid.

Vår vision:

Leader Nordvästra Skaraborg: Där människor möts, drömmar tar plats och idéer blir verklighet. Med mod, stolthet och omtanke krokar vi arm mot en bättre morgondag.

Modet möjliggör för eldsjälarna att vara kreativa, testa nytt och samverka med andra.

Mattradition, företagand, föreningsliv, natur och kulturarv är byggstenar som vi är **stolta** över.

Med **omtanke** om miljön och människorna runtomkring kan livskraftiga verksamheter och företag växa och gro.

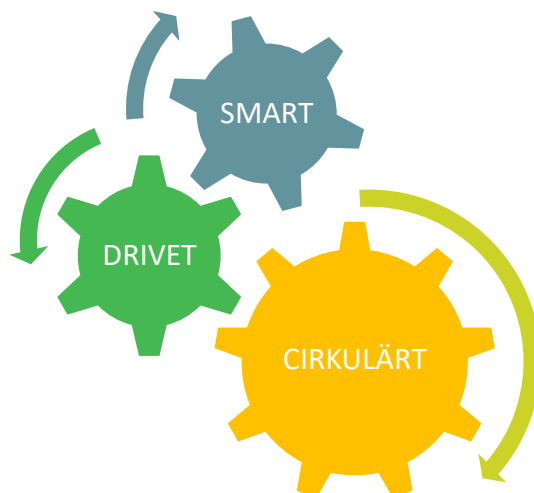
Bild som visar strategins idé om att sätta människan i centrum. Vår förmåga att fatta beslut som påverkar social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet är avgörande för den framtid vi skapar.

4.2 Mål

“Resurserna finns i mänskliga idéer, drömmar, visioner. Att våga dra nytta av sina egna resurser och se möjligheterna i andras.”

(Fokusgrupp *Leva och bo*)

Vi har definierat tre mål som genomsyras av människors förmåga att tillsammans hitta lösningar på lokala utmaningar.

Bilden visar hur strategins mål Smart, Driven och Cirkulär landsbygd och hur de driver mot visionen.

1. SMARTA LANDSBYGDER

Nya lösningar på gemensamma utmaningar skapar aktiva lokalsamhällen.

”Människor och mötesplatser är en förutsättning för att skapa en plats att trivas på. Där kan nya idéer uppstå och det krävs mod för att våga prova dem tillsammans.”

(Fokusgrupp *Leva och bo*)

Föreningar, företag och offentliga organisationer efterfrågar fler och utvecklade plattformar som kan skapa nya samarbeten men det saknas aktörer som kan hjälpa till att göra nya möten möjliga. Leader Nordvästra Skaraborg tar den rollen och bidrar till att fler samarbetsplattformar skapas på lokal nivå. Vi möjliggör för människor att mötas och bidra till utvecklingen av sitt lokalsamhälle, oavsett könstillhörighet, ålder, etnicitet eller kultur.

Vi valt att använda begreppet **Smarta Landsbygder**, en metod för att utveckla gemensamma lösningar på lokala utmaningar. Det ligger i linje med Landsbygdsfondens mål om att främja social delaktighet och lokal utveckling i landsbygdsområden. Samma utgångspunkt finns i det globala målen 5) Jämställdhet, 10) Minskad ojämlikhet, 11) Hållbara städer och samhällen, 16) Fredliga och inkluderande samhällen.

Genom att stötta processer för en SMART landsbygd bidrar vi till att uppfylla syftet med Leaderåtgärden i den nationella strategiska planen att; *stärka den lokala befolkningens tillgång till infrastruktur, förbättra levnadsvillkor inklusive fritid, kultur, förutsättningar för attraktivt boende, initiativ för smarta byar och samhällen och bidra till integration.*

Metoden dockar även an till den regionala utvecklingsplanen för Västra Götaland, som betonar att alla platser har olika förutsättningar för utveckling. Målet ökar invånarnas delaktighet i den lokala utvecklingen vilket bidrar till en mer en sammanhållen region.

2. DRIVET FÖRETAGANDE

Stärkt företagsamhet utifrån områdets kultur- och naturresurser.

“Nya affärsmodeller skapar grogrund för en nyväckt lokal entreprenörsanda. Den lokala företagaren ser till att exempelvis butiken bidrar till service och gemenskap – och skapar en anda för mer företagande. En kraft som kommer i rullning!”

(Fokusgrupp *Innovation och entreprenörskap*)

Leader Nordvästra Skaraborg stärker företagskulturen genom att ge människor möjlighet att utveckla hållbara affärsmöjligheter som möter behov från närboende och besökare. Vi stöttar initiativ som skapar ekonomisk tillväxt, där hänsyn tas till lokal natur och kultur.

Förmågan till innovation är avgörande för att hantera morgondagens utmaningar. Därför stöttar vi kreativa och kulturella näringar som lockar till nytänkande i andra branscher och gör området attraktivt för ny kompetens. Vi verkar för ett normbrytande företagande där alla vågar och kan satsa på sina idéer. Både män och kvinnors innovationskraft tas tillvara, och berikas av erfarenheter från människor med olika åldrar, kulturella erfarenheter och funktionsvariationer.

Målet bidrar till det globala målet: 8. *Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt* och delmålen 8.3) *Främja politik för nya arbetstillfällen och ökad företagsamhet*, 8.2) *Främja ekonomisk produktivitet genom diversifiering och uppgradering* och 8.9) *Främja gynnsam och hållbar turism* samt 9. *Hållbar industri, innovationer och infrastruktur*

Det bidrar även till att uppfylla den regionala utvecklingsplanen för Västra Götaland genom prioriteringen *Stärka innovationskraften – för ett konkurrenskraftigt näringsliv i framkant.*

Målet bidrar till landsbygdsfondens syfte med Leaderåtgärden när det gäller att främja *syssetättning, tillväxt och jämställdhet mellan könen för en lokal utveckling i landsbygdsområden.* Utifrån den

nationella strategiska planen bidrar målet till *företagsutveckling, ökad sysselsättning och utveckling av det lokala näringslivet.*

3. CIRKULÄRA FLÖDEN

Hållbara metoder testas med omtanke för kommande generationer.

“Vi ser landsbygden som en resurs för en grön omställning. Med plats för flera nyanser av grönt, från det storskaliga till det småskaliga. Vi tar vara på resurser i form av såväl råmaterial som spillmaterial, och utforskar nya lösningar tillsammans.”

(Fokusgrupp *Livsmedel, energi och naturresurser*)

Leader Nordvästra Skaraborg är platsen där cirkulära modeller testas och sprids. Fler tar ansvar för platsens resurser och utvecklar möjligheter utifrån livscykelns alla led.

Fossila bränslen och material ersätts med resurseffektiva och biobaserade produkter och tjänster, samt andra hållbara energilösningar, som bygger på exempelvis sol, vind och vätgas.

Målet förutsätter en ökad kunskap om hållbara och cirkulära flöden som knyter samman stad och land i en gemensam grön omställning. Invånarna gör hållbara val och bidrar med kreativa lösningar som begränsar miljö- och klimatpåverkan. Alla har möjlighet att påverka sitt och kommande generationers liv. Nya sätt att producera och konsumera kräver att invanda beteenden och normer behöver brytas och vi utforskar nya former för samarbeten.

Leader Nordvästra Skaraborg är en del av den regionala kraftsamlingen *Klimat 2030* som bidrar till det regionala målet *Ett fossiloberoende och cirkulärt Västra Götaland*. Målet bidrar till att genomföra den europeiska gröna given som är en viktig del av kommissionens strategi för FN:s Agenda 2030 och målen för hållbar utveckling. Speciellt dockar det an till målen 7. *Hållbar energi för alla* 11. *Hållbara städer och samhällen* 12. *Hållbar konsumtion och produktion* och 13. *Bekämpa klimatförändringarna*.

Detta främjar lokal utveckling i landsbygdsområden utifrån principerna bioekonomi, klimatomställningar och hållbart skogsbruk och bidrar till så sätt till målen för EU:s landsbygdsfond.

4.3 Insatsområden

Utifrån de lokala behoven, som ligger till grund för våra mål, har vi valt ut fyra insatsområden:

- 1. Lokal samverkan:** Människor möts och bidrar till utvecklingen av sitt lokalsamhälle. *Bidrar till målet Smarta landsbygder*
- 2. Livskraftiga företag och innovatörer:** Nyttänkande och lärande stimuleras hos nya och befintliga aktörer. *Bidrar till målet Drivet företagande*
- 3. Hållbara lösningar:** Ökad kunskap om cirkulära flöden och fler lokala initiativ som använder, testar och utvecklar cirkulära metoder. *Bidrar till målet Cirkulära flöden*
- 4. Samarbete kring sjöarna:** *Bidrar till samtliga mål*

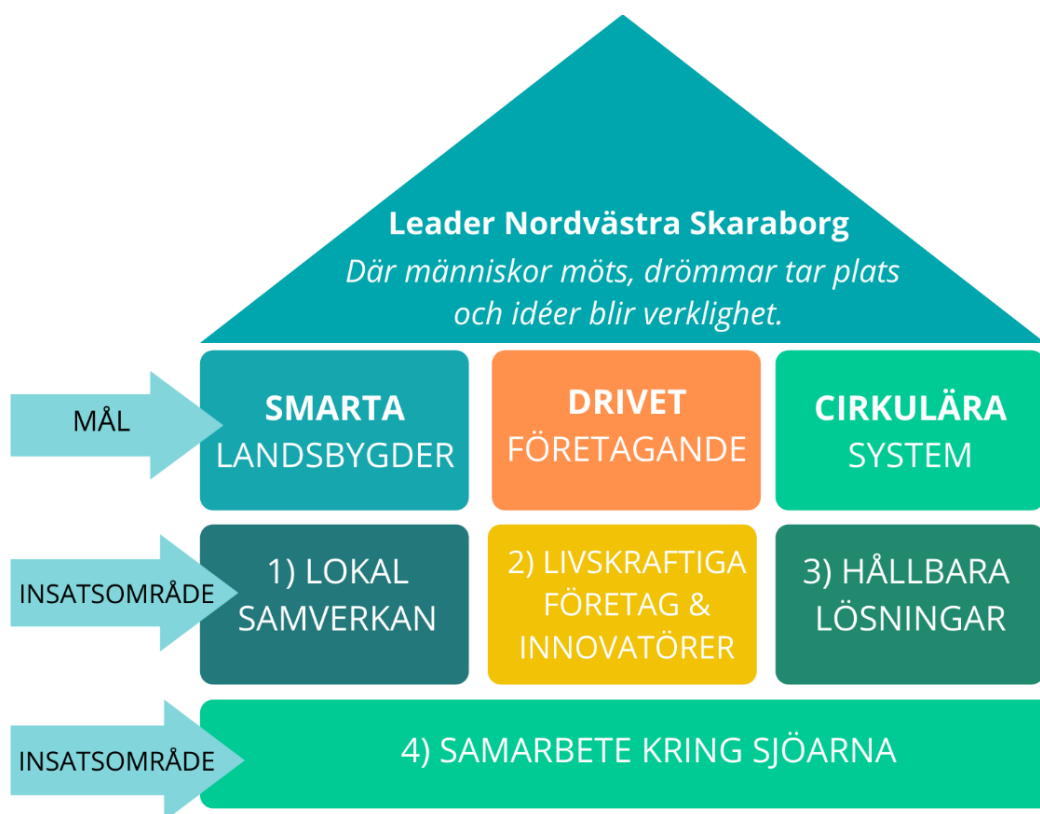

Bild som visar hur insatsområdena bidrar till att uppfylla strategins mål och vision.

1. LOKAL SAMVERKAN

Människor möts och bidrar till utvecklingen av sitt lokalsamhälle.

Inkluderade mötesplatser och ett utvecklat föreningsliv

Utveckling av nya eller befintliga forum som sammanför människor i olika åldrar, med olika erfarenheter och bakgrund. Ungas och utrikesföddas drivkrafter tas tillvara. Insatser som överbryggat socioekonomiska skillnader, utmanar normer och motverkar utanförskap.

Lokala lösningar

Utveckling av digitala tekniker och kunskaper, socialt företagande, lokal service, tillgång till idrott, friluftsliv och kultur, mobilitet, evenemang och andra områden som är viktiga för människor som engagerar sig för sin lokala utveckling.

Attraktiva boendemiljöer

Insatser som ökar invånarnas livskvalitet och trivsel och som bidrar till platsens attraktionskraft

2. LIVSKRAFTIGA FÖRETAG OCH INNOVATÖRER

Nytänkande och lärande stimuleras hos nya och befintliga aktörer.

Vi bygger vidare på en positiv och lösningsorienterad företagarkultur* som utgår ifrån platsens natur- och kulturresurser.

Hållbar besöksnäring

Mer robusta och hållbara företag med flera ben att stå på.

Lokal mat

Vi bygger framtiden på en stolthet för vår mattradition och vårt kunnande från jord och vatten till bord.

Kreativa och kulturella företag

Samarbeten mellan kulturaktörer bidrar till platsens identitet och varumärke.

Insatser som förstärker nytänkande, lärande och företaganda på landsbygden.

**Med företag menar vi olika typer av bolagsformer, ekonomiska föreningar, kooperationer och sociala företag*

3. HÅLLBARA LÖSNINGAR

Ökad kunskap om cirkulära flöden och fler lokala initiativ som använder, testat och utvecklat cirkulära metoder.

En bioekonomi innebär ett samhälle som baseras på förnybara biologiska resurser. En cirkulär ekonomi bygger på återvinning, återbruk och delning för att på bästa sätt använda de resurser vi har. Tillsammans bidrar modellerna till en hållbar samhällsekonomi.

Utveckling av förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster

Förnybara* resurser ersätter icke-förnybara råvaror och utvecklar affärsmöjligheter utifrån livscykelns alla led.

Lokal förnybar energi

För att klara den förväntade elektrifieringen kommer alltmer elenergi behövas. Därför behövs fler lokala producenter av förnyelsebar energi.

Cirkulära konsumtionsmönster

Genom att byta, hyra och återanvända kan vi optimera användandet av saker och material under dessas livstid. Vi behöver bli fler cirkulenter för att nå vårt mål om nya lösningar som testas med omtanke för kommande generationer.

**Med förnybara menar vi biobaserade och fossilfria råvaror och resurser, så som vind, vatten, sol och vätgas.*

4. SAMARBETE KRING SJÖARNA

Erfarenheter från tidigare *Leader Vättern* och *Fiskeområden Vänern* tas tillvara genom tre fokusområden. *Arbetet kommer att ske genom samarbeten med övriga Leaderområden kring sjöarna Vänern och Vättern.*

Utveckling av turismföretagande och friluftsliv

Hållbart sportfiske, minskade negativa effekter av ett ökat fiske- och besöksstryck och beaktande av hamnarnas roll.

Kunskapsspridning

Ökad kunskap om yrkesfiske, sportfiske och sjöarnas ekologi skapar förutsättningar för en långsiktig hållbar utveckling.

Mer lokal fisk på tallriken

För ett långsiktigt hållbart yrkesfiske i Vänern och Vättern genom exempelvis plattformar för samordning mellan yrkes- och fritidsfiske och myndigheter i syfte att främja nya lösningar för fiskeförvaltning, företagsutveckling, kunskapsöverföring, förbättrade möjligheter för lokal förädling och samarbeten med lokala restauranger.

4:4 Indikatorer och målvärden

Föreningen kommer att mäta framsteg i projekten. Det är ett sätt att styra mot att nå strategins vision och mål. Vi har fått möjlighet att välja indikatorer ifrån en lista som beskriver indikatorer som följs upp på EU-, nationell och lokalnivå.

EU-indikatorer

Vi har valt tre EU: indikatorer som direkt knyter an till våra tre målområden: *Smarta Landsbygder - Drivet företagande - Cirkulära lösningar*. Dessa nås genom indikatorer som dockar an till våra fyra insatsområden. Tillsammans utgör det verktyg som hjälper oss att styra mot en socialt-miljömässig och ekonomiskt hållbar landsbygd.

Nationella och lokala indikatorer

Bygger på människors förmågor

Kärnan i vår vision är att människan, genom sin förmåga till att samverka och sin kapacitet att göra saker annorlunda och bättre, spelar en viktig roll för vår lokala utveckling. Vi bygger vidare på området styrkor som vi är stolta över och vi gör det med omtanke för kommande generationer. Därför har vi valt indikatorer som är nära knutna till dessa förmågor. De ger en fingervisning kring om vi är på rätt väg.

Fler samarbetsytor skapar tillit mellan människor

I bakgrundsanalysen har vi identifierat att avståndet mellan olika gruppers sociala positioner växer. Människor med olika kulturella, ekonomiska, etniska och sociala bakgrunder och förutsättningar tenderar att mötas allt mindre. Det skapar en bristande förståelse och kunskap om den andre. Genom att skapa fler och utvecklade mötesplatser och samarbetsytor bidrar strategin till en ökad social hållbarhet, där människor har chans att ta vara på varandras förmågor och skapa tillit mellan varandra. Det ger ökade förutsättningar att hitta nya möjligheter i omvärld som föränderlig omvärld. Därför kommer indikatorerna *Nya nätverk och samarbeten, nya mötesplatser, antal unga deltagare och projektdeltagare som upplever ökad inkludering* att följas upp i samtliga insatsområden.

Övriga indikatorer för insatsområdet Lokal samverkan

Här kommer vi att speciellt mäta indikatorn *nya fritids- och kulturaktiviteter*.

Övriga indikatorer för insatsområdet Livskraftiga företag och innovatörer

Inom insatsområdet prioriterar vi företagsutveckling inom *Besöksnäring*, *Lokal mat* och *Kreativa och kulturella-näringar*. Det är branscher som bidrar till områdets attraktionskraft men som ofta utgörs av små företag som är extra sårbara för yttre påfrestningar så som klimatförändringar, konjunkturer och smittskyddsrestriktioner. Strategin vill verka för fler robusta företag som kan generera sysselsättning året runt. För att nå dit ser vi att företagen kan minska sin ekonomiska sårbarhet genom fler ben att stå på och samarbeta kring varumärke, marknadsföring och investeringar. Därför har vi valt att mäta antalet *diversifierade företag* och *företag som samarbetar*. Vi kommer även att mäta *Antal nya besökare utanför högsäsong* eftersom en förlängd säsong minskar konsekvenserna av oförutsedda störningar. Att besökarna sprids ut under året minskar även påfrestning på natur- och kulturresurser och ger fler möjlighet att leva på sitt företagare året runt. Vi kommer även att mäta antal *nya produkter* och *nya tjänster* eftersom de indikerar att innovationsförmåga och entreprenörskap har stimulerats.

Övriga indikatorer för insatsområdet Hållbara lösningar

Utöver ovanstående indikatorer kommer vi även att mäta antal *nya produkter* och *nya tjänster* eftersom de indikerar att nya implementerbara och affärsmässiga lösningar som kan ersätta icke-förnybara råvaror och som utfår ifrån livscykelns alla led.

Nationella- och lokala indikatorer för insatsområdet Samarbete kring sjöarna

Insatsområdet syftar till att förenkla för projekt som riktar sig mot verksamhet över primärt sjöarna Vänern och Vättern. Lokala projekt som anknyter till sjöarna kommer att kunna rymmas i övriga tre insatsområden. Därför har vi inte valt några unika indikatorer för detta insatsområde. Vi kommer att mäta antalet *Nya produkter*, *nya tjänster*, *diversifierade företag*, *företag som samarbetar* och *besökare utanför högsäsong*, vilka framför allt mäts inom insatsområdet Livskraftiga företag och innovatörer.

Kvantitativa och kvalitativa indikatorer pekar mot effekt

Kvantitativa indikatorer

Några av de valda indikatorerna är kvantitativa och mäter faktiska utfall – exempelvis *unga deltagare* och *antal företag som samarbetar*. Dessa säger något om resultatet av insatserna, men inget om effekterna. Exempelvis kan ett projekt leda till nya nätverk och samarbeten, men det är först när de börjar skapa tillsammans som de kan bidra till ett starkare lokalsamhälle. Vi har valt

kvantitativa indikatorer för att de är lätta att mäta och följa upp och ger en god fingervisning om projekten kan skapa resultat som kan leda vidare till effekt.

Kvalitativa indikatorer

Andra är mer kvalitativa och kan mer tydligt styra mot effektmålen. Vi har valt dem för att fånga upp och synliggöra leaderprojektens mervärden. Exempelvis antalet projektdeltagare som upplever en ökad inkludering. Dessa är svårare att mäta och kräver att projektet planerar för datainsamling både före och efter projektiden. För att resultaten ska vara jämförbara mellan projekt behöver dessa mäta på ett likartat sätt. Därför är det viktigt att utvecklingskontoret tar fram en gemensam metod och hjälper till att planera för effektmätning.

EU:s resultatindikatorer

Mål	Insatsområde	Indikatorkod	Indikatornamn	Definition	Målvärde
SMARTA LANDSBYGDER	LOKAL SAMVERKAN SAMARBETE KRING SJÖARNA	R.40	Smart omställning av ekonomin på landsbygden	Antal framtagna strategier för smarta landsbygder	10
DRIVET FÖRETAGANDE	LIVSKRAFTIGA FÖRETAG & INNOVATÖRER SAMARBETE KRING SJÖARNA	R.37	Tillväxt och sysselsättning i landsbygdsområden	Sysselsättningen ska ha skapats som senast vid projektslut. En heltidstjänst motsvarar 1720 timmar per år och en halvtidstjänst motsvarar 860 timmar per år.	10
CIRKULÄRA FLÖDEN	HÅLLBARA LÖSNINGAR SAMARBETE KRING SJÖARNA	R.27	Miljö/klimatrelaterad prestation genom investeringar i landsbygdsområden	Antal projekt som bidrar till mål rörande miljöhållbarhet samt begränsning av och anpassning till klimatförändringar i landsbygdsområden	10

Nationella indikatorer

Mål	Insatsområde	Indikatorkod	Indikatornamn	Definition	Målvärde
DRIVET FÖRETAGANDE CIRKULÄRA FLÖDEN	LIVSKRAFTIGA FÖRETAG & INNOVATÖRER SAMARBETE KRING SJÖARNA HÅLLBARA LÖSNINGAR	N.03	Nya produkter	<p>Denna delas upp i 3 nivåer för att kunna ta hänsyn till innovationshöjd. D.v.s. är produkten/produkterna nya på den svenska marknaden, på den lokala marknaden (leaderområdet) eller endast för den enskilda organisationen?</p> <p>En fysisk produkt är en vara som man kan köpa och ta med hem, men konsumera senare. Till exempel olika matprodukter, souvenirer, kläder och möbler.</p> <p>En digital produkt är en vara som säljaren kan sälja (eller erbjuda gratis) upprepat antal gånger utan att göra om varan på nytt. Till exempel nedladdningsbara filer som e-böcker och guider. Men det kan också inkludera olika mjukvaror och appar om kunden inte är beroende av prenumerationer för att kunna ta del av dem.</p>	50
DRIVET FÖRETAGANDE	LIVSKRAFTIGA FÖRETAG & INNOVATÖRER	N.04	Nya tjänster	<p>Denna delas upp i 3 nivåer för att kunna ta hänsyn till innovationshöjd. D.v.s. är tjänsten/erna nya på den svenska/lokala marknaden eller endast för den enskilda organisationen?</p>	50

CIRKULÄRA FLÖDEN	HÅLLBARA LÖSNINGAR SAMARBETE KRING SJÖARNA			<p>En (fysisk) tjänst är något som man köper och konsumerar ihop istället för att ta med hem. Till exempel hårklippningar, guidade turer och upplevelser samt teaterföreställningar.</p> <p>En digital tjänst är en tjänst som säljaren behöver göra om och anpassa vid varje försäljning. Till exempel sociala media tjänster, webbdesign eller liknande. Hit räknas även olika streamingtjänster då kunden inte äger materialet utan endast har tillfällig tillgång genom någon form av prenumeration på säljarens villkor.</p>	
SMARTA LANDSBYGDER CIRKULÄRA FLÖDEN	SAMTLIGA INSATSOMRÅDEN	N.05	Nya mötesplatser	Antalet mötesplatser som skapats genom projektet och som bedöms kunna bestå efter projektslut. En mötesplats kan vara fysisk i form av en ny eller återställd lokal där olika verksamheter kan äga rum. Till exempel hembygdsgårdar eller övriga samlingslokaler. En mötesplats kan också vara ett digitalt forum om det är begränsat till en tydligt avgränsad målgrupp och det finns sätt att interagera. Till exempel en facebook-grupp. Hemsidor eller bloggar räknas inte.	20
SMARTA LANDSBYGDER	LOKAL SAMVERKAN	N.06	Nya fritids- och kulturverksamheter	Antalet fritids- och kulturverksamheter som skapats genom projektet och som bedöms kunna bestå efter projektslut. Till exempel kan detta inkludera ungdomsverksamheter, teatergrupper, idrottsföreningar och språkcaféer. Endast antalet	10

				olika verksamheter ska räknas. Man ska inte räkna in antalet träffar som de haft eller antalet deltagare som medverkat.	
SMARTA LANDSBYGDER DRIVET FÖRETAGANDE CIRKULÄRA FLÖDEN	SAMTLIGA INSATSOMRÅDEN	N.07	Nya nätverk och samarbeten	Antalet nya och bestående nätverk eller samarbeten som skapats genom projektet och som bedöms kunna bestå efter projektslut. För att räknas som nytt ska nätverket eller samarbetet inte ha funnits innan projektets mobilisering och uppstart för det syfte som det nu har. Det behöver ingå minst två aktörer för att räknas som ett nytt nätverk eller samarbete. Endast antalet nätverk ska ingå, inte antalet aktörer i de nätverken.	150

Lokala indikatorer

Mål	Insatsområde	Indikatorkod	Indikatornamn	Definition	Målvärde
SMARTA LANDSBYGDER	SAMTLIGA INSATSOMRÅDEN	L. 12	Projekt som drivs av unga	Detta innebär att projektledaren/ledarna är personer under 25 år.	10
DRIVET FÖRETAGANDE	LIVSKRAFTIGA FÖRETAG & INNOVATÖRER	L.19	Diversifierade företag	Antal företag som under projektets gång lagt till nya delar i sina företag för att diversifiera sin verksamhet.	30

	SAMARBETE KRING SJÖARNA				
DRIVET FÖRETAGANDE	LIVSKRAFTIGA FÖRETAG & INNOVATÖRER SAMARBETE KRING SJÖARNA	L.21	Företag som samarbetar	Antal företag som samarbetar i ett projekt för att uppnå gemensamma resultat. Till exempel en ny produkt.	30
SMARTA LANDSBYGDER	SAMTLIGA INSATSOMRÅDEN	L.33	Projektdeltagare som upplever ökad inkludering	Antal deltagare i projekt inom integration och inkludering som upplever en ökad inkludering i och förståelse för samhället vid projektslut.	20
DRIVET FÖRETAGANDE	LIVSKRAFTIGA FÖRETAG & INNOVATÖRER SAMARBETE KRING SJÖARNA	L.49	Nya besökare utanför högsäsong	Nya dagsbesökare som tillkommer genom projektet och som besöker området under lägsäsongen. Indikatorns värde kan alltså vara max så stort som den nationella indikatorn för nya dagsbesökare som inte skiljer på hög- och lägsäsong.	500

5. Genomförande

5.1 Kommunikation

I denna programperiod kommer vi att tydligt kommunicera de möjligheter som Leadermetoden bär på. Vi är till för dem som vill bidra till en förändring som gynnar många. De som lyssnar, är öppna för nya samarbeten och kunskaper och som delar med sig av vad de lärt sig under sin leaderresa. Vi vill fortsatt förknippas med lokalt engagemang för landsbygdsutveckling där de mänskliga resurserna är i centrum.

Vi är tydliga med vårt varumärke och våra värderingar, och kommunicera dem på ett sätt som engagerar och manar till handling. Vi kommer också att utveckla en ny grafisk profil och mallar som återspeglar de värden och den vision som vi vill förmedla. För att uppnå detta kommer vi att förstärka vårt kommunikationsarbete.

Ledord för vår kommunikation

Tydlighet: Vision, mål och insatsområden är tydliga för så väl styrelse och externa kontakter. Vi kommer använda oss av klarspråk i alla kanaler där vi kommunicerar med våra målgrupper och arbeta aktivt med mångfald och inkludering i vårt bildmaterial. Vi kommer att göra särskilda kommunikationsinsatser till grupper som vi har svårt att nå, exempelvis utrikesfödda och de utan tidigare erfarenhet av att söka utvecklingsprojekt.

Enkelhet: Vi vill visa att det inte är krångligt att driva Leaderprojekt. Vi kommer att fortsätta kommunicera våra paraplyprojekt och visa på fördelarna och enkelheten som finns i den projektformen. De olika stegen i ansökningsprocessen, från projekttid till slutredovisning, är lätta att följa på vår webbplats.

Relationsbyggande: Kommunikationen med utvecklingskontoret präglas av en hög grad av service och personlig kontakt. Via hemsida och sociala medier fortsätter vårt arbete med storytelling som visar leadermetodens möjligheter. Genom att visa goda exempel på inkluderande och levande mötesplatser, kreativa samarbeten och projekt som testat hållbara lösningar kommunicerar vi vår vision och bygger en relation till nya projektsökanden i leaderområdet.

Målgrupper

För att nå ut brett med information om våra mål, insatsområden och urvalskriterier kommer vi att arbeta med riktade kommunikationsinsatser. Vi kommer också att fortsätta driva projekt som ägs av Leaderföreningen, som visar på de möjligheter som finns i att driva Leaderprojekt.

Externa målgrupper: Organisationer, föreningar, företag, offentliga aktörer, projektsökande, privatpersoner och massmedia som är verksamma i vårt område.

Interna målgrupper: Leaderkansliet, styrelsemedlemmar och politiker samt tjänstemän inom respektive kommun.

Kommunikationskanaler

Vårt starkaste verktyg är det personliga mötet. Med ett professionellt bemötande och tydlig kommunikation kan vi förmedla Leaders budskap på bästa sätt. Exempel på övriga kanaler som vi arbetar med:

- Webbplatsen för Leader Nordvästra Skaraborg
- Massmedia
- Sociala medier
- Nyhetsbrev
- Ambassadörer (styrelsemedlemmar och projektägare/projektledare till beviljade projekt)
- Informationsmöten och seminarier.

En detaljerad kommunikationsstrategi och aktivitetsplan för Leader Nordvästra Skaraborg kommer att läggas till som bilaga. Där specificerar vi våra målgrupper i kategorierna; personer och organisationer som söker stöd, vidareförmedlare, samarbetspartners och allmänhet. Vi förklarar även behovet av kommunikation utifrån genomförandets olika faser.

5.2 Urvalsprocess

Leaderföreningen har en öppen och icke-diskriminerande urvalsprocess för att prioritera projekt.

Urvalsförfarandet är utformat för att möjliggöra urval av de projekt som kan bidra till att uppfylla målen för strategin. Leaderföreningen prioriterar projekten med hjälp av lokalt utformade urvalskriterier. Ingen enskild sektor, privat, ideell eller offentlig, har mer än 49 procent av rösterna. Efter prioritering fastställer Leaderföreningen stödbeloppet. Jordbruksverket gör slutkontroll av stödberättigande och fattar beslutet som skickas ut till sökande.

5.3 Samverkan med andra aktörer med utvecklingsansvar

Leaderkansliet är ett lokalt utvecklingskontor som har ett gott samarbete med andra aktörer från lokal till nationell nivå.

Föreningar, företag och kommuner i Leaderområdet

Vi bygger vidare på de goda relationer med lokala organisationer som vi har skapat under programperioden 2014–2023, och tar initiativ till nya möten med lokala aktörer som är relevanta för att genomföra strategin. Bland annat planerar vi att tillsammans med Unesco Biosfärområde Vänerskärgrården med Kinnekulle arbeta för att sprida metoder för ett ökat lokalt engagemang för hållbarhetsfrågor till övriga Leaderområdet.

LAG:s offentliga representanter har till uppgift att fungera som kommunikationskanal mellan kommunerna och Leaderverksamhet. Vi besöker respektive kommun för att diskutera utvecklingsfrågor.

Samverkan med andra Leaderområden

Leader Nordvästra Skaraborg är medlem i Lokalt Ledd Utveckling Sverige (LUS) och finansierar ett gemensamt kansli. Vårt regionala nätverk Leadernätverket Västra Götaland bidrar till att samverka mellan Leaderområden i Västra Götaland samtidigt som det gör det möjligt att kommunicera med regionala aktörer med en gemensam röst och systemtiserar erfarenhetsutbytet mellan leaderområden. Samarbetet skapar även förutsättningar för att vid behov dela på personella resurser inom kommunikation, ekonomi och handläggning.

Trots att tidigare Skaraborgs län sedan länge ingår i Västra Götalandsregionen finns det fortfarande ett starkt band mellan de femton kommunerna och känslan av att identifiera sig som en ”skarabörgare” är levande. I strategins framtagning har vi samordnat oss med Leader Östra Skaraborg, i syfte underlätta för projekt som är viktiga för hela Skaraborg.

Vi samarbetar även med Leaderområden kring Vänern och Vättern för att främja samarbetsprojekt kring sjöarna. Vi tar vara på erfarenheter ifrån arbetet med tidigare Leader Vättern och Fiskeområde Vänerns genom en fortsatt dialog med Vänersamarbetet och Vätternvårdsförbundet.

Delregionala aktörer

Leaderkansliet har regelbundna träffar med Skaraborgs kommunalförbund för att diskutera gemensamma frågor inom besöksnäring, samhällsplanering och kreativa och kulturella näringar i Skaraborg. Vi diskuterar hur vi gemensamt ska arbeta för att uppnå målen i den regionala och delregionala utvecklingsplanen.

Regionala aktörer

Vi kommer att ha regelbunden kontakt med Länsstyrelsen Västra Götaland för att avgöra vilka typer av stöd som passar bäst att söka hos respektive organisation.

Leaderkansliet kommer även att träffa Västra Götalandsregionen för att utbyta erfarenheter kring lokal och regional utveckling. Vi kommer att delta i deras kunskapsseminarier som bidrar till att genomföra den regionala utvecklingsplanen. Dessutom förmedlar vi ansökningar till olika stöd som regionen erbjuder, exempelvis företagsstöd och kulturstöd för hållbar platsutveckling.

Leader Nordvästra Skaraborg tar del av aktiviteter och utbildningar inom *Klimat 2030* som är en gemensam kraftsamling mellan länsstyrelsen och Västra Götalandsregionen.

Innovationsstödjande organisationer

När det gäller företagarrådgivning och innovationsprocesser har vi återkommande utbyten med Drivhuset Skaraborg, Connect Väst, Nyföretagarcentrum och Coompanion. Vi kommer även att samarrangera utbildningstillfällen och inspirationsträffar för att dra nytta av våra olika kompetenser och nätverk.

5.4 Effekter

För att Leader Nordvästra Skaraborg ska kunna bidra till att hantera de samhällsutmaningar som behovsanalysen adresserar behöver våra resurser användas så effektivt som möjligt. Styrelsen behöver kunna särskilja vilka projektinitiativ som kan ge störst effekt. Genom effektmätning får vi kunskap om vilka insatser som fungerar bäst och bör tilldelas mer resurser, och vilka som behöver förbättras eller avslutas.

Kansliets personal deltar i regelbundna fortutbildningar och nätverksträffar genom föreningen Effektfullt, i vilken Leader Nordvästra Skaraborg är medlem sedan 2020. Även styrelsen kommer att utbildas i teori och metoder för effektmätning.

Verksamheten tar även fasta på erfarenheter ifrån rapporterna Interventionslogiken och effekttänkandet i Leader Delrapport 1-3 (Holmquist, Johansson 2019-2021) och ifrån projektet Lärande och Innovation (LIN), syftade till att stärka leaderorganisationernas förmåga att arbeta för långsiktiga effekter. Det sker genom att planera för effekt innan projekten startar, under genomförandet och genom att följa upp insatserna efter projektets slut. Vi kommer att samordna arbetet med andra leaderområden inom Leadernätverket Västra Götaland.

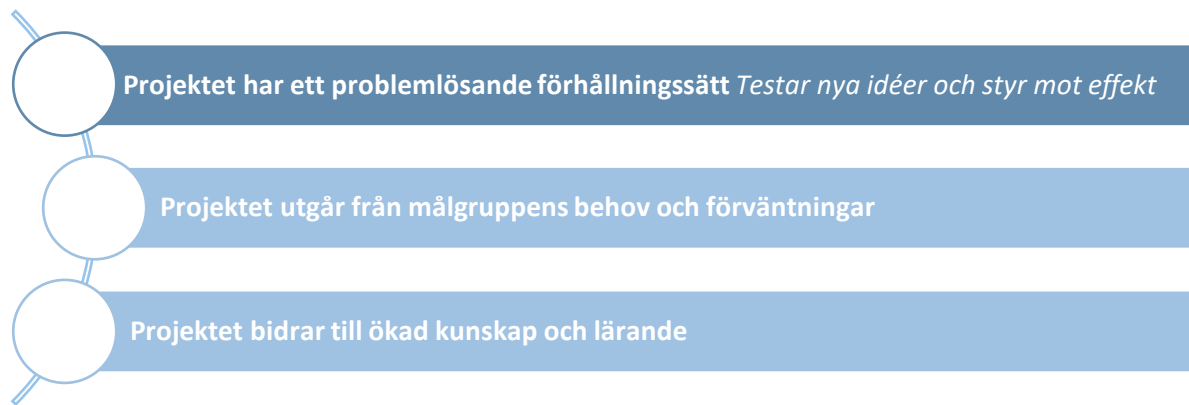
Intern effektmätning

Strategin beskriver vår förändringsteori och ger verktyg för att styra mot effekt. Styrelsen organiserar vår effektmätning och delegerar ansvaret för uppföljning av projektens utfall till kansliet. Externa utvärderingsinsatser görs i syfte att revidera strategin och styrelsens arbetssätt för att ytterligare styra mot önskade effekter.

Projektens styrning mot önskade effekter

Kansliet har en personlig kontakt med sökande i såväl ansöknings- som genomförandefasen för att coacha kring vikten av att styra mot effekt och avsätta resurser för detta i budgeten och aktivitetsplanen. Kunskap om verktyg för effektmätning ingår även i den projektledarutbildning vi erbjuder.

Styrelsen tar ställning till ansökningarnas potential att bidra till långsiktiga effekter genom urvalskriterierna:

5.5 Hur främjar strategin innovation?

Leader nordvästra Skaraborg är en del av det lokala innovationssystemet genom att bidra med finansiellt kapital, skapa mötesplatser och nätverk till de som behöver det.

Definition

Vi vill förmedla att innovation inte behöver vara krångligt. Det räcker långt med det bondförnuft som gjort oss till en företagsam bygd och som bidragit till förbättringar inom jordbruks- och industrisektorn. Därför utgår vi ifrån definitionen att en innovation beskriver något som är:

- 1) **Nytt** (en produkt, tjänst eller process)
- 2) **Nyttigt** (löser en utmaning eller tillgodoser behov hos användaren)
- 3) **Kommer till nytta** för många (har tillgängliggjorts för eller tagits i bruk av användare)

Strategins verktyg främjar innovation

Strategins utgår ifrån att människans förmåga att tänka nytt och samarbeta är områdets största tillgång för att anpassa sig efter omvärldens förändrade förutsättningar. Den innovativa förmågan är viktig, men också förmågan att anpassa och introducera befintliga lösningar på en lokal marknad.

Förmågan till nytänkande och lärande genomsyrar vårt mål *Drivet företagande*. Det ses även som en kvalitetsfaktor i samtliga insatsområden som kommer att bedömas av styrelsen genom våra urvalskriterier. Där premieras projekt som har ett problemlösande förhållningssätt (genom att testa idéer och styra mot effekt), utgår från målgruppens behov och förväntningar och har förutsättningar att skapa långsiktiga resultat.

Effekterna mäts på kort sikt genom indikatorerna *Nya produkter* och *Nya tjänster*, som i sin definition tar höjd för innovationsgraden i dessa. De mäts även genom indikatorn *Nya lösningar på miljö-, klimatproblem*.

Samarbete inom innovationssystemet

För att stötta idébärare i processen från skrivbord till marknad har vi en tät dialog med andra aktörer i det lokala innovationssystemet såsom Drivhuset Skaraborg, Nyföretagarcentrum, Connect Väst, SLU holding och Coompanion Skaraborg.

Styrelsens roll

I behovsanalysen har Leaders roll som nätverksskapande och kunskapsbärare lyfts fram. Kansliet kommer därför att skapa mötesplatser, erbjuda kunskapsutbyten och stötta idéutvecklingsprocesser.

Genom att löpande se till att styrelsen består av innovativa och kreativa personer skapas förutsättning för verksamheten att agera modiga ledare och stötta projekt som utmanar rådande kulturer och normer.

Strategin genomsyras av höga ambitioner när det gäller att utveckla lokala lösningar, produkter och tjänster som håller sig inom planetens gränser. Det ger styrelsen förutsättningar att stötta nytänkande projektidéer som skapar verklig miljönytta och kan bidra till systemförändring för vårt område.

klarspråk och ett normöverskridande bildmaterial. Vid behov initieras LAG-ägda projekt i syfte att nå målgrupper som kan ha svårt att på egen hand söka och driva leaderprojekt.

5.6 Övergripande principer

Världen står inför stora ekologiska utmaningar som ger ekonomiska och sociala konsekvenser. För att möta dessa krävs kraftsamlingar på olika nivåer, från den lokala till den globala. I omställningen behöver vi ta vara på alla människors potential att tänka nytt och fatta kloka beslut för framtiden. Vi ser leadermetoden och vårt lokala partnerskap som en viktig länk i denna kraftsamling, som kan bidra till att engagera människor för att nå *den europeiska gröna dealen* och *de globala målen*.

EU:s övergripande principer kring hållbar utveckling, likabehandling och ickediskriminering och jämställdhet mellan kvinnor och män genomsyrar därför vår strategi när det gäller planering, genomförande och utvärdering av insatser:

Hållbar utveckling

Principen syftar till att bevara, skydda och förbättra miljöns kvalitet och med hänsyn till principen att förorenaren betalar. Principen tar även upp hållbarhetsbegreppets tre dimensioner: den sociala, ekonomiska och ekologiska.

Styrelsen har satt samman en skrivargruppen med erfarenhet av att arbeta med de olika dimensionerna av hållbar utveckling.

För att skapa en dialog kring hållbarhetsarbete på lokal nivå formades även tematiska fokusgrupper. Fokusgruppen *Leva och bo* diskuterade den lokala utvecklingens sociala möjligheter. Gruppen *Innovation och entreprenörskap* diskuterade förutsättningar för ekonomisk utveckling. I fokusgruppen *Livsmedelsförsörjning, energi och naturresurser* kretsade dialogen kring hur vi kan skapa starka lokalsamhällen inom ekosystemens gränser.

Gemensamt för grupperna var att de belyste behovet av gränsöverskridande mötesplatser där nya samarbeten kan växa fram och där man tillsammans kan testa nya lösningar. Det gjorde det tydligt att Leadermetoden spelar en viktig roll i samhällsomställningen och att det är viktigt att integrera hållbarhetsarbetet i samtliga delar av strategin.

Genom målet *Cirkulära flöden* och insatsområdet *Hållbara lösningar* kommer vi att stötta projekt som gör det lättare att gå över ifrån fossilbaserade till förnybara råvaror, testa nya produktionsmetoder och lösningar för delningsekonomi.

Att projekten innehåller åtgärder som bidrar till en hållbar utveckling kommer att vara ett grundvillkor för att söka stöd. Principen följs upp genom indikatorn *Miljö/klimatrelaterad prestation genom investeringar i landsbygdsområden*.

Likabehandling och icke-diskriminering

Principen handlar om att bekämpa diskriminering på grund av kön, ras, eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning och inte stödja åtgärder som bidrar till någon form av segregering.

I strategiarbetet har vi skapat tematiska fokusgrupper med en bred representation av personer ifrån olika sektorer, åldrar, kön och kulturell bakgrund. Genomgående är att deltagarna vill ha fler sammanhang där de kan lära känna nya personer och utveckla samarbeten.

Vi har även tagit del av forskning som visar att samhällen som är öppna för olikheter är mer framgångsrika än mer slutna och homogena strukturer (Vincenzo Bove & Leandro Elia 2017). Dessa samhällen har lättare att ta till sig nya kunskaper och anpassa sig efter förändringar, vilket bidrar till innovationsförmåga och ekonomisk tillväxt. Samtidigt är det naturligt för människan att vara reserverad mot personer som avviker ifrån gruppens normer när det gäller utseende, språk och kultur (Glaeser, Laibson, Scienkam & Scoutter, 2000).

Genom målet *Smarta landsbygder* och insatsområdet *Lokal samverkan* vill vi skapa nya och normbrytande sammanhang där människor kan mötas och lära känna varandra.

Att projekten innehåller åtgärder som bidrar till likabehandling och icke-diskriminering kommer även att vara ett grundvillkor för att söka stöd, oavsett inriktning. Principen följs upp genom indikatorn *Antal deltagare som upplever ökad inkludering, nya nätverk och unga som driver projekt*.

Jämställdhet mellan kvinnor och män

Principen syftar till att främja jämställdhet mellan kvinnor och män.

Flera forskningsstudier visar att *landsbygden* är manligt kodat. Exempelvis framställs stadskvinnan ofta som självständig och ambitiös medan kvinnan från landsbygden mer är familjeorienterad (Stenbacka 2008). Samma studie visar hur den urbana mannen framställs som modern medan mannen från landsbygden framställs som bakåtsträvande. Sant däremot är att yngre kvinnor i högre grad väljer att flytta ifrån landsbygden vilket kan förklaras med att de värdesätter tillgången på kultur och utbildning (Håkansson & Karpenstam 2021).

I behovsanalysen har vi bjudit in personer som utmanar de traditionella könsrollerna att delta i fokusgrupper, till exempel kvinnor som bedriver företag inom lantbruk och män inom kultursektorn. Vi har även haft stöd av *EDCS - Equality Development Centre West Sweden*.

Att projekten innehåller åtgärder som bidrar till jämlikhet för kvinnor och män kommer att vara ett grundvillkor för att söka stöd, oavsett inriktning. Det skapar förutsättningar för både kvinnor och män att skapa aktiva lokalsamhällen, driva företag och bidra till omställningsarbetet för en hållbar utveckling.

Inom målområdet *Smarta landsbygder* och insatsområdet *Lokala lösningar* bidrar strategin till att skapa attraktiva boendemiljöer genom förbättrade möjligheter till distansarbete och ett rikt utbud av fritidsaktiviteter för pojkar och flickor. I insatsområdet finns utrymme att arbeta med normer som påverkar mäns beslut att stanna på landsbygden och kvinnors beslut att flytta till städerna. Inom insatsområdet *Livskraftiga företag och innovatörer* kan riktade insatser göras som stärker kvinnligt entreprenörskap. Principen följs upp genom könsuppdelad statistik för gäller indikatorn *Tillväxt och sysselsättning på landsbygden*.

Kunskapsinhämtning och uppföljning

Styrelse, valberedning och personal kommer att utbildas kring hur insatser för en hållbar utveckling, jämlikhet och jämställdhet planeras, genomförs och följs upp. Detta kommer även att erbjudas till organisationer som söker stöd. I frågan om jämställdhet får vi vägledning av EDCS.

Föreningens stadgar säkerställer att en mångfald av kompetenser och perspektiv finns representerade i styrelsen samt att könsfördelningen är jämn. Tydliga kravprofiler underlättar valberedningens rekrytering. Årligen följer styrelsen upp att arbetet med de övergripande principerna säkerställs internt och att våra målgrupper har rätt förutsättningar för att söka stöd och ta del av verksamhetens resurser. Vi kommer att arbeta med riktade kommunikationsinsatser mot unga och utrikesfödda samt använda normöverskridande bilder i vårt kommunikationsmaterial. Vid behov kommer ytterligare riktade insatser att sättas in.

6. Organisation

6.1 Partnerskapet och föreningen

Strategins partnerskap utgår ifrån den förankring som gjordes vid föreningsbildandet 2014 och som nu ingår som medlemmar. Under hösten 2020 bjöds dessa in att delta i skrivarbetet för att ta fram en ny lokal utvecklingsstrategi för åren 2023–2027. Under arbetet våren 2021 med strategins behovsanalys och förankring har fler organisationer tillkommit i föreningens partnerskap.

Sammansättning av partnerskapet är representativ för området och har tillsammans en god kompetens inom strategins mål och insatsområden.

Följande aktörer ingår i partnerskapet för leaderarbetet under 2023–2027:

Offentlig sektor:

Essunga, Grästorp, Gullspång, Götene, Lidköping, Mariestad, Karlsborg, Skara, Töreboda och Vara kommuner. Skaraborgs Kommunalförbund, Vänersamarbetet, Artifex genom DaCapo i Mariestad samt SmåKom.

Privat sektor:

Ung företagsamhet, Svenska Kyrkan, PS Rörstrand, Destinationsbolaget Läckö-Kinneulle, Företagarna Skara, Mindfulnesskällan, Hushållningssällskapet Väst, Lugnås Ekohotell, Torsö Språkbyrå, Lilla Björkö, Kanalbutiken 5-knop.

Ideell sektor:

Unesco Biosfärområde Vänerskärgrården med Kinnekulle, Hela Sverige ska Leva Skaraborg, Skaraborgs Bygdegårdsdistrikt, Studieförbundet Vuxenskolan Skaraborg, Västergötlands Fotbollsförbund, Västergötlands Hembygdsförbund, Awiye förening Väst, Vi Unga Skaraborg, Tumblebergs Bygdegårdsförening, Nätverket Hajstorp-Fredsberg, Coompanion Skaraborg, Föreningen Qvarnstensgruvan, Lidköpings ridklubb, Skara United.

6.2 Föreningens styrelse

Föreningens styrelse består av representanter från ideell, privat och offentlig sektor, varav en ordförande och en vice ordförande

I styrelsen ska finnas personer från alla i leaderområdet ingående kommuner.

Styrelsen ska ha en jämn könsrepresentation

Styrelsen har till uppgift att:

- Vara det beslutande organet för att bedöma projektansökningar som kommer in under perioden
- Årligen utvärdera och vid behov revidera utvecklingsstrategin
- Vid behov tillsätta olika arbetsgrupper som arbetar för att nå målen i strategin
- Initiera projekt om vissa insatsområden i strategin inte framskrider tillfredsställande
- Ansvara för Leaderkansliet/det lokala utvecklingskontoret och ansvara för att arbetsmiljön är god för all personal
- Aktivt bidra till idéutveckling och kunskapsspridning och genom detta stödja personalen i deras arbete
- Ansvara för kontinuerlig uppföljning och utvärdering av strategin
- Verka för att Leadermetoden och erfarenheter ifrån verksamheten sprids.

En årlig uppföljning ska göras kring hur arbetet i styrelsen fungerar.

Arbetsutskott

Styrelsen utser ett arbetsutskott (AU) som bereder ärenden till styrelsen. AU ska arbeta med övergripande frågor och kan på uppdrag av styrelsen utföra olika insatser. Leaderkansliet kan lyfta frågor och förslag för beredning i AU. AU har fem ledamöter, där ordförande och vice ordförande ingår. Privat, offentlig och ideell sektor vara representerade i utskottet. Personal deltar som adjungerade på AU:s möten. Personalen svarar för att ta fram de uppgifter och underlag som behövs.

Övriga arbetsuppgifter för AU:

- Beredning av ärenden inför behandling i styrelsen.
- Verkställa beslut fattade i styrelsen
- Besluta i ärenden enligt den arbetsordning styrelsen beslutat

Presidium

Ett presidium är ett sätt att organisera sig för vissa specifika frågor då inte hela styrelsen eller arbetsutskott behöver närvara. Presidiet består av ordförande och vice ordförande. Presidiet ansvarar för personalfrågor enligt delegationsordningen.

Styrdokument

Det finnas en tydlig arbetsordning som reglerar styrelsens ansvarsområden, delegation, hur jäv bedöms och hur dokument hanteras, samt övriga relevanta frågor för styrelsens arbete.

Valberedning

Valberedningen består av minst sex ledamöter, två från vardera delen av trepartnerskapet, ha en geografisk representation och en jämn könsfördelning. Valberedningen väljs årligen vid årsmötet.

Valberedningen ska följa en kravprofil för ledamöter i styrelsen. Ledamöterna kan inte matcha samtliga krav, men styrelsen som helhet ska göra det. Valberedningen ska genomgå en utbildning av strategin och Leadermetoden för att säkerställa att styrelsen har representativ sammansättning samt att rätt kompetens och nytänkande nomineras.

Önskade kompetenser och kunskapsområden hos styrelsens ledamöter:

Lokalkännedom, landsbygd, livsmedel, hållbar utveckling, besöksnäring, cirkulär och biobaserad samhällsekonomi, kreativa- och kulturella näringar, forskning och utbildning, föreningserfarenhet, ekonomi och budget, entreprenörskap, ledarskap, konflikthantering, nytänkande och övriga kompetenser som är kopplade till utvecklingsstrategin.

Övriga riktlinjer i valberedningens arbete:

- Styrelsen eftersträvar en jämn könsfördelning inom intervallet 40–60 procent
- En jämn åldersfördelning ska eftersträvas
- Mångfald ska eftersträvas vad gäller ledamöternas ursprung och kulturella erfarenheter.

6.3 Drift – den operativa verksamheten

Leader Nordvästra Skaraborg är ett lokalt utvecklingskontor, med ett kansli som bemöter människor utifrån deras behov och erbjuder den hjälp som krävs för att de ska kunna utveckla och genomföra sina projektidéer.

Kansliet jobbar med hela kedjan – från idé till ansökan färdigt resultat och vägen vidare. Till hjälp har kansliet god kännedom om metoder som skapar lokala utvecklingsprocesser och förmedlar kontakter till alternativa finansörer. En av de viktigaste uppgifterna i ansökningsprocessen är att coacha projekten från idé till färdig ansökan och utbilda kring hur Jordbruksverkets ansökningssystem fungerar. Ansökan ska vara genomarbetad med ett tydligt syfte, mål och en handlingsplan. Det underlättar personalens arbete med handläggning och för styrelsen att fatta beslut.

Kansliet följer projekten under hela genomförandeprocessen genom att stämma av arbetet mot projektplanen och hjälper även till med att skapa förutsättningar för projektägaren att ta nästa steg för att skapa långsiktighet efter projektets slut.

Leaderkansliet ansvarar också för uppföljning, utvärdering och att ha kontakt med regionala nyckelaktörer som är verksamma inom strategins mål och insatsområden. Det finns ett tydligt styrdokument som beskriver ansvarsfördelning, delegation, dokumentation etc. Personalen kommer även att delta i kompetenshöjande utbildningar.

Bemanning

Leader Nordvästra Skaraborg omfattar tio kommuner, vilket ställer stora krav på bemanningen så att Leaderkansliet kan vara ett effektivt utvecklingskontor för hela området. Bemanningen beräknas på minst två heltidstjänster. Leaderkansliets personal ska ha god områdeskännedom och etablerade nätverk i området. Det är önskvärt med kompetens inom de områden som strategin omfattar samt inom kommunikation, projektledning och ekonomi. Vid behov köps dessa tjänster ifrån andra Leaderorganisationer inom Leadernätverket Västra Götaland.

Stöd utöver driftsuppdraget

I behovsanalysen framkommer att samtliga målgrupper efterfrågar stöttning från kansliet i form av projektledarkurser, kompetensutveckling och möjlighet att skapa nätverk inom olika intresseområden. Med minskade resurser ryms detta inte kansliet uppdrag inom driftsfinansieringen. Däremot avser styrelsen att finanserna kvalitetshöjande och lärande insatser genom att starta egna projekt inom ramen för strategins mål och insatsområden.

Information och mobilisering

För att nå olika målgrupper och hitta de som är i störst behov av vår hjälp, krävs anpassade kommunikationsinsatser. Genom riktad och saklig kommunikation kan vi nå ut till dem som sedan skapar lokal utveckling.

Projekt som ägs av LAG bidrar till förenkling

Behovet av förenkling efterfrågas av samtliga målgrupper. Föreningen kommer därför att initiera projekt där det finns ett behov av att Leader Nordvästra Skaraborg visar vägen. Insatserna har byggts på kunskapshöjande åtgärder och att skapa nätverk. Projekten kombineras med fördel med *paraplyprojekt* så att deltagarna kan växla upp nyttan av insatserna i sina egna verksamheter. Detta arbetssätt har arbetats fram under verksamhetsåren 2014–2020 och styrelsen kommer att jobba utifrån denna modell i strategin.

Förslag på teman under programperioden:

- Smarta byar, Gröna Producenter, Lokala Miljölösningar och Kreativa och kulturella näringar. Dessa teman kommer vi att jobba vidare med under programperioden 2023–2027. Vi kommer även att undersöka möjligheten att utveckla internationella utbyten.
- Nya teman som platsutveckling, cirkulära modeller, generationsskifte (i förening eller bransch) och hållbart företagande.

7. Uppföljning och utvärdering

Uppföljning av indikatorer och slutrapporter

Leaderkansliet ansvarar för att löpande samla in relevanta uppgifter om ekonomi och resultat för att följa upp utfallet av insatserna i strategin. Projektägarna lämnar uppgifterna i en lokal slutrapporteringsmall. Tillsammans med styrelsen tar kansliet fram en åtgärdsplan för hur strategins mål ska uppnås. Om förutsättningarna ändras bör en revidering av målvärdet göras. Förutom att säkerställa slutrapportens uppgifter ska Leaderkansliet två år efter avslutat projekt genomföra en uppföljning av projektet, för att få en uppfattning om vilka effekter som projektet har lett till.

Årsrapport till Jordbruksverket

Varje år skickas en rapport till Jordbruksverket. Mer precisa anvisningar meddelas från Jordbruksverket när det är aktuellt.

Årlig uppföljning av strategiska dokument

En gång per år ska styrelsen utvärdera målen, urvalskriterier, kommunikationsplanen och andra relevanta dokument samt styrelsens arbetssätt. Strategin revideras om behov finns och beslutas sedan av Jordbruksverket. Styrelsen ansvarar även för att utvärdera sitt eget och Leaderkansliets arbete.

Halvtids- och slututvärdering

En halvtidsutvärdering kommer att genomföras. Denna ligger till grund för en slututvärdering i slutet av programperioden. Syftet med utvärderingen är att analysera effekterna av verksamheten, reflektera över vad som kan förändras i styrelsens och kansliets arbetssätt och ta fram en plan för att öka förutsättningarna att nå övergripande mål inom programperioden. Utvärderingen ska även syfta till att lyfta fram mervärden som projektet kan ha bidragit till, som inte kan mätas med kvantitativa metoder, såsom ökad samverkan på orten, värdet av sektorsövergripande arbete etc.

Frågeställningar:

- Hur väl har Leaderföreningen arbetat mot målen i strategin?
- Hur har projektägarna upplevt processen att ansöka om projektmedel, del och slututbetalningar?
- Vilka framgångsfaktorer och fallgropar finns i projektens genomförandeprocess?

- I vilken utsträckning har projekten bidragit till att skapa mervärden som är positiva för utvecklingen av det lokala samhället?

Vi kommer även att undersöka möjligheterna till att ta hjälp av en följeforskare för att skapa förutsättningar för ett kontinuerligt lärande i så väl projekt som den egna verksamheten. Följeforskning ska leda till att nya projekt som beviljas är av bättre kvalitet och att metoden för organisationens eget lärande förbättras.

Kommunicera resultatet

Leaderkansliet har till uppgift att kommunicera kvalitativa och kvantitativa resultat av utvärdering och uppföljning. Genom att berätta om goda exempel från projekt kan Leadermetoden spridas vidare. Det är också viktigt att återkoppla resultaten till medfinansiärerna.

Allmän lärandeprocess

Verksamheten genomsyras av ett lärande och utforskande förhållningssätt. Där är erfarenheter från pågående och genomförda projekt den viktigaste källan till lärande. Därför ska kansliets personal, styrelse, valberedning och andra projektorganisationer erbjudas studiebesök hos pågående och avslutade projekt. Under programperioden arrangeras även gemensamma utbildningar och nätverksträffar, till exempel inom frågor som effektmätning, kommunikation och jämställdhet.

På nationell nivå spelar landsbygdsnätverket en viktig roll som förmedlare och kontaktskapare för både nationellt och transnationellt samarbete.